

A Kúria a Zalaegerszegi 3. számú Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Böjti Gizella ügyvéd) által képviselt felperesnek a Liszikai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Liszkai Péter ügyvéd) által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű, IV. rendű és a V. rendű alperesek ellen szerződés hatálytalanságának megállapítása és egyéb iránt a Zala Megyei Bíróságnál megindított és a Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.732/2011/5. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az I-V. rendű alperesek által 48. sorszámon előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

*í t é l e t e t :*

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. és V. rendű alpereseket személyenként 70.000-70.000 (Hetvenezer) forint, a II. rendű alperest 724.900 (Hétszázhuszonnégyezer-kilencszáz) forint, a III. és IV. rendű alpereseket személyenként 1.058.000-1.058.000 (egymillió-ötvennyolcezer-egymillió-ötvennyolcezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek az illetékes adóhatóság külön felhívására, az állam javára való megfizetésére.

Kötelezi az I. és V. rendű alpereseket személyenként 10.000-10.000 (tízezer) forint, a II. rendű alperest 100.000 (százezer) forint, a III. és IV. rendű alpereseket személyenként 125.000-125.000 (százhuszonötezer-százhuszonötezer) forint felülvizsgálati eljárási költségnek 15 napon belül a felperes javára való megfizetésére.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

*I n d o k o l á s :*

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint az I. rendű alperes beltagja volt az azóta megszűnt F. és Társa Bt.-nek (a továbbiakban: Bt.). A Bt. a 2001. április 24. napján kötött építési szerződéssel generálkivitelezési munkát rendelt meg a felperestől, díjfizetési kötelezettségének azonban csak részben tett eleget, a felperesnek járó vállalkozói díjból 24.818.587 forintot nem fizetett meg. A tartozásból 4.000.000 forint 2001. október 1-jén, 12.000.000 forint 2001. október 19-én, 8.818.587 forint pedig 2001.

december 2-án vált esedékessé. A fizetési kötelezettség elmulasztása miatt a felperes által a Bt. és a tartozásért mögöttesen felelős I. rendű alperes ellen indított perben eljáró Zala Megyei Bíróság - a Győri Ítéltábla ítélete folytán - 2009. június 17-én jogerőre emelkedett ítéletével kötelezte a Bt.-t és mögöttesen az I. rend alperest 24.818.587 forint vállalkozói díj, ennek késedelmi kamata, valamint 4.003.629 forint első- és további 600.000 forint másodfokú perköltség felperesnek való megfizetésére kötelezte.

A Bt. felszámolója 2009. október 13-át megelőzően tájékoztatta a felperest arról, hogy a Bt.-től a felperes 995.000 forinthez juthat hozzá, ezt meghaladóan a követelésének kielégítésére a Bt. vagyona nem nyújt fedezetet. A 995.000 forint a Bt. vagyonából megtérült, a felperes ezt meghaladó követelése a Bt.-vel szemben behajthatatlan maradt. A felperes az I. rendű alperessel szemben végrehajtási lap kiállítását kérte. 2010. október 26-án tájékoztatta a végrehajtó a felperest arról, hogy a követelés megtérülésére az I. rendű alperestől sincs esély.

A 2002. szeptember 10-én bejegyzett V. rendű alperesi Kft. alapítói az I. rendű alperes, házastársa a II. rendű alperes, és gyermekeik: a III. és IV. rendű alperesek voltak. Az alapításkor az I. rendű alperes 70%-os, a II., III. és IV. rendű alperesek személyenként 10%-os üzletrésszel rendelkeztek. Az alapításkor az I. rendű alperes a 46.000.000 forint törzstőkéhez 32.200.000 forint apporttal járult hozzá.

A tagok 2003. november 15-én módosították az V. r. alperes társasági szerződését. A törzstőkét 6.900.000 forintra szállították le oly módon, hogy az I. rendű alperes törzsbetétjét visszakapta, egyúttal azt ellenérték nélkül törzstőkéen felüli vagyonként a „társaságban hagyta” holtig tartó haszonélvezeti jog kikötése mellett. Ezzel egyidejűleg a II., III. és IV. rendű alperesek törzsbetétje fejenként 2.300.000 forintra csökkent. Ugyanezzel a módosítással a II. rendű alperes törzsbetétjéből 1.000.000 forintot eladott az I. rendű alperesnek 1 forintért, majd ezt az 1.000.000 forint törzsbetétet az I. rendű alperes továbbadta a III. és IV. rendű alpereseknek egyenlő arányban, fejenként 1 forint, összesen 2 forint vételárért. Így az V. rendű alperesnek három tagja maradt, az I. rendű alperes tagsági jogviszonya pedig megszűnt.

A módosítással az I. rendű alperes megvált a tagságától úgy, hogy üzletrésztét ellenérték nélkül adta a társaság tulajdonába. A változás folytán a II., III. és IV. rendű alperesek üzletrésze az addigi 10%-ról 33,3%-ra nőtt. Az ezt követő 1.000.000 forint megvásárlása, majd annak továbbértékesítése az I. rendű alperes részéről az üzletrészek mértékét már nem befolyásolta.

A felperes módosított kereseti kérelmében kérte, hogy kötelezze a bíróság a II. rendű alperest a Csjt. 27. § (1), és 30. § (2) és (3) bekezdése alapján az I. rendű alperessel egyetemlegesen 24.818.587 forint, és kamatai, valamint 3.608.629 forint perköltség megfizetésére a felperes javára. Kérte továbbá, hogy kötelezze a bíróság a II., III., IV. és V. rendű alpereseket annak tűrésére, hogy a felperes az V. rendű alperesben fedezetelvonással megszerzett üzletrészekből a II. rendű alperes az üzletrésze 16%-áig, a III. és IV. rendű alperesek az üzletrészeik 34,455-34,455%-áig követelését kielégíthesse a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján.

Az alperesek mindkét kereset elutasítását elévülésre hivatkozással kérték. A II. rendű alperes a Csjt.-re alapított keresettel szemben érdemi ellenkérelmében az I. rendű és a II. rendű alperesek által 1994. november 17-én, a házasságkötésüket megelőzően megkötött vagyoni megállapodásra is hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte a II., III., IV. és V. rendű alpereseket annak tűrésére, hogy a felperes a Győri ítélőtábla Gf.II.20.082/2009. számú ítéletével az I. rendű alperessel szemben megítélt marasztalási összegből 24.818.587 forint és kamata, valamint 3.608.629 forint perköltség megfizetése iránti követelését a II., III., IV. rendű alpereseknek az V. rendű alperesben lévő üzletrészeire vezetett végrehajtás útján kielégíthesse oly módon, hogy a végrehajtás során a felperes a II. rendű alperes üzletrészeinek értékesítéséből befolyt összeg 16%-ára, míg a III. és IV. rendű alperesek üzletrészeinek értékesítéséből befolyt 23,3-23,3%-ára jogosult, és a II., III. és IV. rendű alperesek felelőssége a felperessel szemben egyetemleges. A felperes ezt meghaladó keresetét elutasította. Kötelezte a felperest 450.000 forint, a II., III., IV. és V. rendű alpereseket ugyancsak 450.000 forint feljegyzett elsőfokú eljárási illeték megfizetésére az állam javára azzal, hogy egyéb költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítéletének indokolása szerint helyt adott az elsőfokú bíróság a II. rendű alperessel szemben a Csjt.-re alapított keresettel kapcsolatban a II. rendű elévülési kifogásának, ezért nem vizsgálta érdemben azt, hogy az I. és II. rendű alperesek között a házasságkötésüket megelőzően, 1994. november 17-én létrejött házassági vagyoni megállapodással szemben a felperes sikeresen bizonyította-e a tartozás közös vagyoni jellegét.

Alaposnak találta viszont a II., III., IV. és V. rendű alperesekkel szemben a Ptk. 203. §-ára alapított kereseti kérelmet, és e kereseti kérelem tekintetében alaptalannak találta az alperesek elévülési kifogását. Kifejtette, hogy a kereset alapja ebben a tekintetben nem a Bt.-vel, mint főkötelezettel szemben fennálló követelés, hanem az I-IV. rendű alperesek által megvalósított

fedezetelvonás. Téves ezért az alpereseknek az a perben kifejtett védekezése, hogy a II-IV. rendű alperesek a Bt. mögöttes felelősei lennének, ők ugyanis nem a Bt. tartozásának mögöttes felelősei, hanem a fedezetelvonó társasági szerződésmódosítással vagyoni előnyhöz jutó személyek. Kifejtette, hogy a keresetet a felperes velük szemben addig nem érvényesíthette, amíg be nem bizonyosodott, hogy az I. rendű alperestől a követelés nem behajtható. II-IV. rendű alperesek nem az I. rendű alperessel felelnek egy sorban, hanem az I. rendű alperes tekintetében megállapított behajthatatlanság eredményeként kell tűrniük, hogy a felperes az elvont fedezetből az I. rendű alperessel szembeni követelését kielégíthesse. Megállapította azt is, hogy a Ptk. 203. § (1) bekezdésében írt feltételek adott esetben megvalósultak. Az I. rendű alperes a kft.-ben lévő 70%-os üzletrésztől úgy vált meg, hogy azért ellenszolgáltatást nem kapott, és a II. rendű alperes házastárs, illetőleg a III-IV. rendű alperes gyermekek tudtak, illetve tudniuk kellett arról, hogy a felperes pert indított a Bt. és a mögöttesen felelős I. rendű alperes ellen a követelése kielégítése érdekében.

Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy a társasági szerződésmódosítás több jogügyletből állt. Az első jogügyletből eredően az I. rendű alperes tagsági jogviszonya megszűnt, törzsbetétjét ugyan visszakapta, ám ezzel egyidejűleg ellenszolgáltatás nélkül a társaság vagyonába adta, majd a második jogügylettel a II. rendű alperes előbb 1.000.000 forint törzsbetétet adott az I. rendű alperesnek 1 forintért, majd ezt az I. rendű alperes továbbadta a III-IV. rendű alpereseknek összesen 2 forintért. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a fedezetelvonás már az első jogügylettel bekövetkezett. Az I. rendű alperes tagsági jogviszonya megszűnésével a II-IV. rendű alperesek üzletrésze 33,3%-osra nőtt a fedezetelvonás eredményeként, így ingyenesen 23,3% mértékű üzletrészhez jutottak. A második jogügylet valós szerződéskötési szándékot, jogügyleti akaratot nem tartalmazott. A felperes módosított kereseti kérelmének keretei között kötelezte tűrésre a II-IV. rendű alpereseket.

Az elsőfokú ítélet ellen az alperesek fellebbezést terjesztettek elő annak részbeni megváltoztatása és a felperes keresetének teljes egészében történő elutasítása, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben való marasztalása iránt az elsőfokú eljárásban kifejtett azon álláspontjukra hivatkozással, amely szerint az I-V. rendű alperesek valamennyien mögöttes járulékos felelősei a főkötelezettnek, azaz a felszámolás folytán megszűnt betéti társaságnak. Az I. rendű alperes nem főkötelezettje, hanem mögöttes felelőse a felperes követelésének, ezért a vele szembeni behajthatatlanságnak a vele egy sorban, de más jogi alapon álló felelősök vonatkozásában nincs jelentősége, amelyre tekintettel a követelés a Ptk. 203. §-a alapján érvényesített igény tekintetében

is elévült az alperesekkel szemben. Hivatkoztak arra is, hogy eljárási szabálysértéssel marasztalta az elsőfokú bíróság az V. rendű alperest perköltségben, mert a felperes keresetpontosítása az V. rendű alperesre nem terjedt már ki.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az alperesek fellebbezésével érintett körben az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet perköltségviselésre vonatkozó rendelkezésének megváltoztatását és az alpereseknek egyetemleges teljes perköltségviselésben való marasztalását kérte.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per főtárgya tekintetében helybenhagyta. Mellőzte az elsőfokú ítélet perköltség viselésére vonatkozó rendelkezését. Kötelezte a felperest 450.000 forint, az I. és V. rendű alpereseket személyenként 27.000-27.000 forint, a II. rendű alperest 55.400 forint, a III. és IV. rendű alpereseket személyenként 170.300-170.300 forint le nem rótt elsőfokú eljárási illeték megfizetésére, az illetékes adóhatóság felhívására az állam javára. Kötelezte továbbá az I. és V. rendű alpereseket személyenként 22.500-22.500 forint, a II. rendű alperest 200.000 forint, a III-IV. rendű alpereseket személyenként 250.000-250.000 forint elsőfokú eljárásban felmerült perköltség megfizetésére 15 napon belül a felperes javára. Kötelezte az I. és V. rendű alpereseket személyenként 36.000-36.000 forint, a II. rendű alperest 116.000 forint, a III. és IV. rendű alpereseket személyenként 356.00-356.000 forint le nem rótt fellebbezési eljárási illeték megfizetésére, az illetékes adóhatóság felhívására az állam javára. Kötelezte végül az I. és V. rendű alpereseket 10.000-10.000 forint, a II. rendű alperest 100.000 forint, a III. és IV. rendű alpereseket személyenként 125.000-125.000 forint másodfokú eljárásban felmerült perköltség megfizetésére 15 napon belül a felperes javára.

A fellebbezést alaptalannak, a csatlakozó fellebbezést pedig részben alaposnak ítélő döntését azzal indokolta, hogy a fellebbezéssel érintett körben az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg és abból helyes jogi következtetés levonásával hozta meg érdemi döntését is, ezért a per főtárgya tekintetében a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az alperesek fellebbezésével összefüggésben rámutatott arra, hogy a másodfokú eljárásban a bíróságnak kizárólag abban a kérdésben kellett döntenie, hogy elévült-e a felperes keresete a szerződés hatálytalanságára alapított igény tekintetében.

A II-IV. rendű alperesek álláspontja alapvetően téves abban a körben, hogy magukat a felszámolás folytán megszűnt F. és Társa

Betéti Társaság tartozása mögöttes felelősének tekintik a Ptk. 203. §-a alapján. A II-IV. rendű alperesek a betéti társaság tartozásáért semmilyen módon nem felelősek mögöttesen, e körben nem is marasztalta az alpereseket az elsőfokú bíróság mögöttes felelősként a tartozás megfizetésére. A betéti társaság tartozásáért kizárólag az I. rendű alperes beltág tartozik mögöttes felelősséggel a Győri ítélőtábla 2009. június 17 -én kelt ítélete alapján. Az I. rendű alperessel szemben ettől az időponttól számított 5 éven belül lehetett végrehajtási eljárás keretében a követelést érvényesíteni és a követelés érvényesíthetőségére nem volt kihatással, hogy a betéti társaság időközben megszűnt.

A II., III. és IV. rendű alperesek a felperesnek nem tartoznak, ugyanakkor a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján túrni kötelesek, hogy a felperes az I. rendű alperessel szemben fennálló követelését abból a vagyonból elégítthesse ki, amelyet ők az I. rendű alperestől ellenérték nélkül szereztek az V. rendű alperes társasági szerződésének 2005. november 15-ei módosításával abban az esetben, ha az I. rendű alperesnek egyéb, a követelés fedezetét biztosító vagyona nincs. A perben megállapítható volt, hogy felperest az I. rendű alperessel szemben megillető követelés a fedezetelvonó társasági szerződésmódosítás megkötésének időpontjában már létezett. A Kft javára ellenérték nélkül átadott I. rendű alperesi üzletrész - amely a II., III. és IV. rendű alperesek üzletrészének %-os arányát ellenérték nélkül növelte - a felperes követelésének kielégítésére szolgálhatott volna. A felperes által a Győri Ítélőtábla jogerős ítélete alapján megindított végrehajtási eljárásban 2010. október 26-án értesült a felperes arról, hogy a követelése az I. rendű alperestől vagyon hiányában behajthatatlan, így a szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt a II., III. és IV. rendű alperesekkel szemben csak ezt követően léphetett fel. A Ptk. 326. § (2) bekezdése szerinti egy éves határidő a szerződés hatálytalanságának megállapítása és tűrésre kötelezés iránti kereseti kérelem tekintetében tehát ekkor kezdődött meg, ahogy azt az elsőfokú bíróság is helyesen állapította meg ítélete indokolásában.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl a kereseti kérelmen az V. rendű alperes tekintetében sem, ugyanis a felperes 18. sorszámú keresetpontosítása a II., III. és IV. rendű alperesek tűrésre kötelezésének mértéke tekintetében pontosította a keresetet, nem tartalmazott azonban elállásra vonatkozó nyilatkozatot az eredetileg V. rendű alperessel szemben előterjesztett kereset vonatkozásában.

Tévesnek találta ugyanakkor a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének perköltségviselésre vonatkozó rendelkezését, ezért azt a

Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint változtatta meg.

A jogerős ítélet ellen az I-V. rendű alperesek felülvizsgálati kérelemmel éltek - annak tartalmát tekintve - a másodfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatása és a felperes keresetének a teljes elutasítása iránt. A felülvizsgálati kérelmük szerint a jogerős ítélet a Ptk. 12/B. § (1) bekezdését, 12/C. § (1) bekezdését, 21. § (1) bekezdését, 347. §-át és 350. § (3) bekezdését sérti és ellentétes a Legfelsőbb Bíróság 1/2007. PJE számú jogegységi határozatában foglaltakkal is.

A felülvizsgálati kérelmük indokolásaként az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésükben részletesen kifejtett jogi álláspontjukra csupán visszautalva hivatkoztak arra, hogy az I. rendű alperes nem elsődleges felelős, a II-IV. rendű alperesek pedig nem az I. rendű alperes másodlagos felelősei, hanem valamennyi alperes egy megszűnt gazdálkodó szervezet másodlagos felelőse egysorban, és e vonatkozásban a fellebbezésükben előadottakat kérték figyelembe venni.

Ezen felül külön értékelni kérték azt is, hogy a jogerős ítélet keresetnek részben helyt adó rendelkezése a Ptk. 12/B. § (1) bekezdését, 12/C. § (1) bekezdését, 21. § (1) bekezdését, 347. §-át és 350. § (2) bekezdését sérti. A III. és IV. rendű alperesek ugyanis a jogügyletek megkötésekor csupán 7 és 9 évesek voltak és képviselőjükben kirendelt ügyvéd járt el. A cselekvőképtelen kiskorúak jognyilatkozatai viszont semmisek, ezért a vétőkéességük megléte vagy annak hiánya tárgyában mindig esetenként kell állást foglalni. Csak valamennyi körülmény együttes mérlegelésének eredményeként állapítható meg az, hogy a vétőképes kiskorú mint károkozó a károkozás idején rendelkezett-e belátási képességgel, mennyiben volt képes magatartása jogellenességének, káros következményeinek felismerésére. A vétőképtelen személy felelősségére a Ptk. 347. §-a az irányadó, a törvényes képviselő által okozott kárért pedig a kiskorú a Ptk. 350. § (3) bekezdése alapján nem felel. Az első-és másodfokú bíróság azonban mindezeket figyelmen kívül hagyva nem foglalt állást a III. és IV. rendű alperesek vétőkéességének megléte vagy hiánya tárgyában.

Érveltek azzal is, hogy az adós és a jogszerző harmadik személy közötti jogügylet már a céljánál fogva is minősülhet a hitelező kielégítési alapja elvonásának, ezért az ahhoz kapcsolódó jogkövetkezményekkel jár akkor is, ha a jogerős ítélettel még el nem bírált követelés kielégítésének megghiúsítására irányul. Nem feltétele ezért a relatív hatálytalanság megállapítása iránti igény hitelező általi érvényesítésének az, hogy a végrehajtási eljárásban a követelés behajthatatlansága igazolást nyerjen. Erre figyelemmel

pedig a felperes követelése a jelen per megindítását megelőzően elévült. Feltételezi viszont a relatív hatálytalanság megállapíthatósága a követelés adósával szerződő másik fél rosszhiszeműségét vagy ingyenes előnszerzését. A Ptk. CompLex Jogtárban található Kommentárja szerint a kívülálló harmadik személy a szerződés relatív hatálytalanságára csak akkor hivatkozhat, ha a szerződés megkötésének időpontjában fennállott - érvényesített - igényének kielégítésére a szerződés tárgya fedezetül szolgált volna, és annak elvonása miatt az átruházóval szembeni követelésének teljesítése részben vagy egészben lehetetlenné vált. Az alanyi jogosultság keletkezése és annak igényé válása közötti időszakban létrejött ügylet azonban nem minősíthető fedezetelvonónak. Az alanyi jog igényé válását megelőzően ugyanis az adóssal visszterhes jogügyletet kötő harmadik személy tudomással sem bírhat semmiféle adóst terhelő kötelezettség fennállásáról, ezért fogalmilag kizárt az, hogy rosszhiszemű módon eljárva kössön ügyletet. Mindezek miatt a jogügylet megkötésekor cselekvőképtelen kiskorúak a következményekért nem tehetők felelőssé.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I.1. A Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Kúriától csak jogszabálysértésre hivatkozással kérheti a fél, a Pp. 272. § (2) bekezdése pedig egyértelmű abban, hogy a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kéri.

Az idézett törvényhelyek alkalmazásával összefüggésben a Legfelsőbb Bíróság, illetőleg a Kúria számos eseti döntésében rámutatott már arra, hogy a felülvizsgálati eljárás - a fellebbezési eljárástól eltérően - nem ún. rendes, hanem rendkívüli perorvoslatnak minősül, azért a felülvizsgálati eljárás törvényes feltételei, illetőleg a felülvizsgálati kérelem kötelező tartalmi kellékei lényegesen különböznek a fellebbezésre előírtaktól. Mindezek miatt a felülvizsgálati kérelemben pontosan meg kell jelölni az annak alapjául szolgáló jogszabálysértést (BH 2002/164., BH 2011/46.), és

nem elegendő e körben a korábbi beadványokra utalni (BH 1995/99-II.).

2. A Pp. 270. § (1) és (2) bekezdésében, valamint a 271. § (1) bekezdésnek a) és b) pontjában foglaltakból az következik, hogy a jogerős ítélet csak a per tárgyát érintő körben vizsgálható felül (BH 1998/288-II., BH 2001/222-II.), a felülvizsgálati eljárásnak, mint rendkívüli jogorvoslatnak csak az lehet a tárgya, ami a fellebbezési eljárásnak, mint rendes perorvoslatnak is tárgya volt (BH 195/163., BH 2001/-172-II.), ezért a felülvizsgálati kérelemben a felek - egyebek mellett - új jogcímre sem korábban nem érvényesített beszámítási kifogásra vagy egyéb jogi érvekre nem hivatkozhatnak (BH 1996/372.).

Az alperesek az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésükben nem hivatkoztak arra, hogy az elsőfokú bíróság érdemi döntése Ptk. 12/B. § (1) bekezdését, 12/C. § (1) bekezdését, 21. § (1) bekezdését, 347. §-át és 350. § (2)-(3) bekezdését sérti, hanem csak általánosságban utaltak arra, hogy „fontos jogi és természetes tény, hogy a cselekvőképtelen III., IV. rendű alpereseket a gyámhatóság által kirendelt eseti gondnok képviselte. Erről az oldalról a rosszhiszeműség szóba sem kerülhet. A szerződéses jognyilatkozatukat jelentő elhatározás ugyan a képviselőjükben történt, azonban a döntés kialakítása a személyüktől, a tudatuktól függetlenül történt. Tekintettel arra, hogy a felelősség személyre szabott, az akkor gyermekkorú III., IV. rendű alperesek rosszhiszeműségét megállapítani nem lehet, ezért ezen az alapon sem tehetők felelőssé.”

Mindezek miatt a fentebb részletezett körben felülvizsgálatnak nincs helye, ezért a Kúria a felülvizsgálati kérelem első- és másodfokú eljárásban nem érvényesített, valamint az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés tartalmára csupán visszautaló részének az érdemi elbírálását - a II. pontban kifejtendő kivételével - mellőzte.

II. A fellebbezési eljárásnak kizárólag az volt a tárgya, hogy a felperesnek a 2003. november 15-én kelt társasági szerződésmódosítás hatálytalanságára alapított igénye elévült-e vagy sem, ezért a Kúria is csak a felülvizsgálati kérelem ezzel összefüggő részének az érdemi elbírálására szorítkozhatott.

A Ptk. 203. § (1) bekezdése szerint az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. A hivatkozott § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy ha valaki - többek között - a hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetőleg az ingyenességet vélelmezni kell.

1. Helyes az alpereseknek az a felülvizsgálati érvelése, hogy az adós végrehajtható vagyontárgyának átruházására vagy megterhelésére irányuló szerződés hitelezőt károsító, fedezetelvonó jellegének (actio Pauliana) megállapíthatósága fogalmilag feltételezi - többek között - a szerződés érvényességét. A szerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményeként ugyanis a Ptk. 237. § (1) bekezdésének kötelmi jogi szabálya szerint a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani, ennek a következménye pedig az, hogy az érvénytelen (semmis vagy megtámadható) szerződéssel átruházni vagy megterhelni kívánt vagyontárgy (dolog, forgalomképes vagyoni értékű jog vagy követelés) megmarad, illetve tehermentesen marad meg az adós vagyonában, és a hitelező követelésének a kielégítésére fedezetül szolgál.

A szerződésmódosítás érvényességére hivatkozó érvelésüknek önmagában is ellentmondóan, szükségtelenül hivatkoznak viszont arra, hogy a perbeli társasági szerződés módosításakor a kiskorúságuk okából még cselekvőképtelen III. és IV. rendű alperesek jognyilatkozata a Ptk. 12/C. § (1) bekezdése szerint semmis és nevében törvényes képviselője jár el, a Ptk. - perbeli időszakban hatályos - 16/A. § (1) bekezdése (nem pedig az alperesek által tévesen megjelölt 21. § (1) bekezdése) alapján pedig a korlátozott cselekvőképességen és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik (relatív semmisség).

A felperes keresete vagylagosan sem irányult a 2003. november 15-én kelt - perbeli - társasági szerződésmódosítás érvénytelenségének megállapítására, az alperesek az érdemi ellenkérelmükben az érvénytelenségre maguk sem hivatkoztak, sőt a felülvizsgálati kérelmükben is azt állították, hogy társasági szerződésmódosítás megkötésekor még gyermekkorú - 7 és 9 éves - III. és IV. rendű alperesek nevében kirendelt ügyvéd járt el, a vétőképtelen kiskorú személy pedig a törvényes képviselője által okozott kárért nem felel, a szerződésmódosítás alapján bekövetkezett változások cégbejegyzését követően pedig a fentebb részletezett okból az érvénytelenségnek az akkor még kiskorú III. és IV. rendű alperesek érdekében történő megállapítására az 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) 48. § (1)-(2) bekezdései értelmében már az egyéb feltételek meglétében sem lett volna mód.

2. Nincs jogi akadály viszont annak, hogy a hitelező harmadik személy (a továbbiakban: jogosult) a társasági szerződés és annak módosítása fedezetelvonó jellegének megállapítása és - az erre visszavezethető - vele szembeni, viszonylagos (relatív) hatálytalansága jogkövetkezményeinek a levonása iránti igényét a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján akár a cégbejegyzést megelőzően akár azt követően érvényesíthesse.

A Legfelsőbb Bíróság az 1997. évi CXLV. számú törvény 48. § (2) bekezdésének a Ptk. 203. §-ának alkalmazása tekintetében történő vizsgálatáról szóló 1/2002. számú Polgári jogegységi határozatában már rámutatott arra, hogy a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) 48. § (2) bekezdése gazdasági társaságok esetén a létesítő okirat, illetve annak módosítása érvénytelenségének megállapítására irányuló perindítás lehetőségét korlátozza. Az érvénytelenség és a hatálytalanság egymáshoz közelálló, de nem azonos tartalmú fogalmak, jogi hatásuk is különböző. A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Gt.) 9. §-a (2) bekezdése szerint alkalmazandó, a Ptk. 203. §-ában szabályozott hitelezőt károsító fedezetelvonó szerződés érvényes szerződés, de a hitelező irányában hatálytalan. A társasági szerződés vagy alapító okirat, illetve ezek módosítása alapján a gazdasági társaság részére nyújtott vagyoni hozzájárulás a tulajdonjog átruházását eredményező visszsterhes ügylet. A Ptk. 203. §-ában írt feltételek megvalósulása esetén a gazdasági társaság köteles tőrtni, hogy a hitelező az átruházott vagyoni betétből kielégítést kereshessen.

3. Helyesen foglalt állást a jogerős ítélet abban, hogy a felperes, illetőleg a Bt. és a jelen per I. rendű alperese között folyamatban volt perben hozott jogerős ítélet alapján az I. rendű alperes mint a Bt. volt beltagja a Bt. felperessel szemben fennálló tartozásáért mögöttes (másodlagos) felelősséggel tartozik, a II., III., IV. és V. rendű alperesek azonban a megszűnt Bt. mögöttes felelőseinek nem tekinthetők. Felelősségük a Ptk. 203. §-ának a speciális rendelkezésén alapul.

A Ptk. 203. § alapján a szerződés relatív hatálytalansága állapítható meg, ha:

b) az adóssal szerződő (jogszerző) másik fél rosszhiszemű volt vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. Ha valaki hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetve ingyenességet vélelmezni kell (Pfv.II.20.202/1999. - BH 2001/2/62.).

A relatív hatálytalanság jogintézménye nem a jogellenesen (szerződésszegéssel vagy szerződésen kívüli jogellenes magatartással, jogalap nélküli gazdagodással vagy utaló magatartással) okozott kár reparációját, hanem annak a megakadályozását szolgálja, hogy az adós a hitelezői követelés fedezetéül szolgáló vagyonának a rosszhiszemű vagy ingyenes szerző személyre történő átruházása, illetőleg rosszhiszemű vagy ingyenes szerző javára való megterhelése útján a követelés kielégítését

meghiúsíthassa. A relatív hatálytalanság jogkövetkezményeként a jogszerző fél nem a hitelezői követelés megtérítésére, hanem csak annak a tűrésére köteles, hogy a hitelező az adós által rá átruházott vagy a javára megterhelt vagyonból a követelését kielégíthesse akkor és annyiban, ha és amennyiben az adós vagyona a követelésére nem vagy csak részben nyújt fedezetet. Ennek a magyarázata pedig az, hogy az adós hitelezőjével szemben az ingyenes jogszerző nem szorul jogvédelemre, a rosszhiszemű visszterhes szerző pedig a jogvédelmet nem érdemli meg.

4. Téves az alpereseknek az a felülvizsgálati érvelése, hogy a kívülálló harmadik személy a szerződés relatív hatálytalanságára csak akkor hivatkozhatna, ha a szerződés megkötésének időpontjában fennállott - érvényesített - igényének kielégítésére a szerződés tárgya fedezetül szolgált volna, és annak elvonása miatt az átruházóval szembeni követelésének teljesítése részben vagy egészben lehetetlenné vált. Az alanyi jogosultság keletkezése és annak igényné válása közötti időszakban létrejött ügylet nem minősíthető fedezetelvonónak, mert amíg az alanyi jog nem válik igényné, addig az adóssal visszterhes ügyletet kötő harmadik személy tudomással sem bírhat semmiféle adóst terhelő kötelezettség fennállásáról, és így fogalmilag is kizárt az, hogy rosszhiszemű módon eljárva létesítsen ügyletet.

A Legfelsőbb Bíróság fedezetelvonó szerződés egyes jogalkalmazási kérdéseiről szóló 1/2011.(VI. 15.) PK véleményének 3.) pontja szerint a szerződés fedezetelvonó jellegének és ebből következően a relatív hatálytalanság megállapításának feltétele, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a jogosultnak a kötelezettel szemben követelése álljon fenn, amelynek a fedezetét a kötelezett el akarja vonni. A kötelezettől jogot szerző személlyel (a továbbiakban: szerző féllal) szemben történő perindításkor már az is feltétel, hogy a jogosultnak a kötelezettel fennálló jogviszonyából származó követelése az igény állapotába kerüljön, azaz bírósági úton kikényszeríthető legyen. A fél a hatálytalanságból eredő jogkövetkezmények alkalmazását akkor is kérheti, ha igényét a kötelezettel szemben bírósági úton még nem érvényesítette. A 4.) pont értelmében a kielégítési alap elvonásának tényét a fedezetelvonó szerződés megkötésének időpontjára vonatkozóan kell vizsgálni. A fedezetelvonás megállapíthatóságának előfeltétele annak vizsgálata is, hogy a kötelezett egyéb vagyona fedezetet nyújt-e a jogosult követelésére. Az 5.) pontja pedig kimondja, hogy a szerződés fedezetelvonó jellege megállapításához nem elegendő, ha a szerződés a jogosult igényének kielégítési alapját részben, vagy egészben elvonja, hanem az is törvényi feltétel, hogy a szerződéskötés során a kötelezettel szerződő szerző fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. A szerződés ingyenességének ténye az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén tehát önmagában alapul szolgál a

fedezetelvonó jelleg, és ebből következően a szerződés relatív hatálytalanságának megállapításához; a szerző fél jó-, vagy rosszhiszeműségének ilyen esetben nincs jelentősége. A kötelezettnek egyenértékű szolgáltatást nyújtó, tehát visszterhesen szerző fél által nyújtott szolgáltatás a kötelezett vagyonába kerül, ezáltal a jogosulttal szembeni fedezetelvonás formálisan nem valósul meg. Az ellenérték fejében szerző fél esetében a szerződés fedezetelvonó jellege mégis megállapítható, ha a szerző fél rosszhiszemű volt. Rosszhiszemű a szerző fél általában akkor, ha a szerződéskötéskor tudott, vagy tudnia kellett a kötelezettet terhelő követelésről és arról, hogy a szerződéssel a jogosult kielégítési alapját elvonják, vagyis a szerződés teljesítése következtében a követelés behajthatatlanná válik.

A felperes per tárgyát képező vállalkozói díj követelése a társasági szerződésmódosítás 2003. november 15-i keltét megelőzően, 2001. október 1. és 2001. december 2. napja között több részletben vált esedékessé, a Bt. azonban a fizetési kötelezettségét - a Bt.-vel kültagi, az I. rendű alperessel pedig közeli hozzátartozói (házastársi) jogviszonyban álló II. rendű alperes által is nyilvánvalóan tudottan - elmulasztotta, ezért a felperesnek a teljesítés követelésére irányuló joga az említett időpontban bírósági úton érvényesíthető igénnyé vált, és a felperes az igényét (követelését) a főkötelezett Bt. és a mögöttesen (másodlagosan) felelős I. rendű alperes ellen indított per útján az elévülési időn belül ténylegesen is érvényesítette.

A társasági szerződésmódosítás keltének időpontjában tehát a felperesnek a főkötelezett Bt.-vel és a Bt. tartozásáért mögöttesen felelős I. rendű alperessel szemben nem csupán joga (követelése), hanem - a Bt. szerződésszegése (késedelme) folytán - a Ptk. 298. § a) pontja és a Gt. 101. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Gt. 90. § (1) és 101. § (1) bekezdése alapján - bíróság előtt érvényesíthető igénye is fennállott. Ezen igényének a kielégítési alapját a társasági szerződés módosítása már a létrejöttének időpontjában teljes egészében elvonta, hiszen a szerződésmódosítás létrejöttének a hiányában a II-IV. rendű alperesek által megszerzett vagyon a felperes követelésének a kielégítésére részben vagy egészben fedezetül szolgált volna. A II-IV. rendű alperesek szerzése - a társasági szerződésmódosítás tartalmából kifejezetten kitűnően és az alperesek által sem vitatottan - ingyenes jellegű volt, ezért a felek jogvitájának az érdemi elbírálása szempontjából semmiféle jogi jelentősége nincs annak, hogy a szerződés megkötésekor a rosszhiszeműségük fennállott-e vagy sem. Más kérdés természetesen az, hogy az I. rendű illetőleg a II., III. és IV. rendű alperesek között a Ptk. 685. § b) pontja szerinti közeli hozzátartozói (házastársi, illetőleg elsőfokú egyenesági rokonsági) kapcsolat áll fenn, ezért a Ptk. - fentebb idézett - 203. § (2) bekezdése szerint nem csupán a szerzésük ingyenes jellege, hanem a

szerződéskötéskori rosszhiszeműségük mellett is törvényes vélelem szól és ezt a vélelmet az alperesek a perben nem döntötték meg.

5. A Ptk. 324. § (1) bekezdése szerint a követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik. A 325. § (1) bekezdése értelmében az elévült követelést bírósági úton érvényesíteni nem lehet. A 326. § (1) bekezdése kimondja, hogy az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé vált. A (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül - egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül - a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél, illetőleg három hónapnál kevesebb van hátra. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a jogosult a lejárát után a teljesítésre halasztást adott.

Minthogy a társasági szerződésmódosítás a felperes I. rendű alperessel szembeni igényének a kielégítési alapját már a megkötésének időpontjában valószínűsíthetően elvonta, a felperesnek a Ptk. 203. § (1) bekezdése alapján már az említett időpontban bíróság előtt érvényesíthető igénye keletkezett arra, hogy a II-IV. rendű alpereseknek mint jogszerzőknek a követelése általuk megszerzett vagyonból való kielégítésének a tűrésére való kötelezését kérje. Ebből pedig az következik, hogy a felperes fedezetelvonásra alapított igényének az öt éves elévülési ideje már a fedezetelvonó szerződés létrejöttének időpontjában megkezdődött, ezért nem lett volna jogi akadálya annak, hogy a felperes a II-IV. rendű alperesekkel szembeni követelését a Bt. és az I. rendű alperes elleni perben érvényesítse.

A felperes azonban a perbeli követelését nyilvánvalóan menthető okból nem érvényesítette mindaddig, amíg egyrészt a Bt. és a jelen per I. rendű alperesének a marasztalása tárgyában a bíróság jogerős ítéletet nem hozott (többek között azért sem, mert az I. és II. rendű alpereseknek a Bt.-ből való kilépése, illetőleg az új tagoknak a Bt.-be való belépése tárgyában létrejött szerződés az I. és II. rendű alpereseknek a Bt. tartozásáért való felelősségét lényegében kizárta), másrészt a Bt. fizetéseképtelensége, valamint az I. rendű alperessel szembeni behajthatatlanság és a fedezetelvonás ténye a felperes előtt ismertté nem vált.

Mindezeknek a következménye az, hogy a felperes perbeli igényének az elévülése a Ptk. 326. § (2) bekezdése alapján nyugodott mindaddig, amíg a felperes nem szerzett tudomást arról, hogy a követelése az I. rendű alperestől vagyon hiányában behajthatatlan. Ennek az információnak a felperes csak a korábbi jogerős ítélet alapján az I. rendű alperes ellen megindított végrehajtási eljárás során, 2010. október 26-án jutott a birtokába, az említett

*időpontot követő egy éven belül pedig a felperes a jelen pert kétségkívül megindította, ezért a követelése - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - nem évült el.*

*A kifejtettek miatt a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.*

*A Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése, a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján rendelkezett a Kúria a felek felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek viseléséről.*

*Budapest, 2013. szeptember 3.*

*Dr. Kőrös András s.k. a tanács elnöke, dr. Csúri Éva s.k. előadó bíró, dr. Makai Katalin s.k. bíró*

*A kiadmány hitelélül:*

*tisztviselő*